

Normes i futur de la llengua

JOAN PERAIRE
Universitat Jaume I
IES Francesc Ribalta

EL 21 DE DESEMBRE DE 1932 –ara fa, per tant, 75 anys– els escriptors i intel·lectuals valencians i les entitats culturals més significatives signaren, a la ciutat de Castelló de la Plana, les Normes de Castelló, un acord formal per tal d’escriure la llengua pròpia amb una mateixa normativa. Les Normes del 32 –que són, en realitat, una adaptació de les normes ortogràfiques de l’Institut d’Estudis Catalans i constitueixen, per tant, un reconeixement explícit de la unitat de la llengua– han fet possible, en 75 anys, una «saludable inèrcia cultural» que ha permès l’alfabetització en la llengua pròpia de milers de valencians, una considerable producció editorial i l’emergència del valencià en els àmbits d’ús formals, dels quals havia estat exclòs per la força des dels inicis del segle XVIII. Però, malgrat aquesta realitat innegable, i malgrat els avenços incontestables que s’han produït durant els darrers vint-i-cinc anys en el coneixement de l’idioma propi i en l’extensió de l’ús social, la situació actual de la llengua és preocupant i projecta més ombres que llums sobre el futur immediat. Els fets que permeten de fer aquest diagnòstic són ben coneguts i, per tant, ens limitarem a recordar-los d’una forma sintètica.

En primer lloc, les dades de les darreres enquestes sociolingüístiques confirmen un descens alarmant en l’ús social

del valencià, tant en els àmbits públics com en els privats, i una pèrdua significativa de vitalitat de l'idioma, especialment en les grans ciutats, la qual cosa no fa més que confirmar que el procés de substitució lingüística continua imparabile. Aquestes dades confirmen que el català al País Valencià és encara una llengua subalterna, poc prestigiada socialment, condicionada per prejudicis i actituds negatives i sotmesa a unes normes d'ús social que en bloquegen l'ús en els àmbits públics (i sovint també en els privats).

En segon lloc, en la societat valenciana actual viure en valencià és una autèntica quimera. El valencià està exclòs o té una presència insignificant en l'espai de l'oci i el temps lliure, en la producció cinematogràfica i audiovisual, en els videojocs, en l'activitat empresarial, en l'etiquetatge comercial, en l'àmbit de la salut, en el món de la justícia i de l'Administració Pública i en els mitjans de comunicació de massa.

En tercer lloc, durant els últims anys, la creació de l'AVL ha provocat la coexistència de dues autoritats normatives (l'IEC i l'AVL) i ha reobert la discussió sobre l'estàndard i sobre els perfils del model de llengua que cal emprar en els àmbits públics i ha tornat a posar sobre la taula algunes qüestions de normativa que semblaven tancades. Les ambigüitats i les contradiccions en la norma generen dubtes i inseguretats en els usuaris, transmeten una imatge de llengua conflictiva i provoquen una paralització de l'ús de la llengua minoritzada. A més, la politització de l'AVL i la manca de voluntat de les institucions valencianes ha fet del tot impossible el reconeixement definitiu i contundent de la catalanitat de la llengua dels valencians. I això continua provocant ambigüitats, malentesos i confusions i permet dissenyar al partit que governa actualment una política en què l'anticatalanisme n'és la columna vertebral. L'obsessió anticatalanista ha dividit radicalment, durant dècades, la societat

valenciana i ha bloquejat totes les possibilitats de construir un espai cultural i comunicatiu compartit amb la resta de territoris de parla catalana. El tancament dels repetidors de TV3 és tan sols un episodi més d'aquesta voluntat explícita de dinamitar qualsevol vincle d'unió del poble valencià amb el Principat de Catalunya.

Paral·lelament, durant els darrers vint-i-cinc anys s'ha consolidat un bilingüisme de saló, absolutament ridícul, que es manifesta d'una forma ben gràfica en la retolació de carrers i dependències d'institucions públiques. Es tracta d'una estratègia perfectament planificada que, d'una banda, transmet la idea d'una societat bilingüe en què les dues llengües tenen un mateix estatus legal i es troben en una situació d'igualtat d'ús –una idea que contrasta frontalment amb la realitat jurídica (i només cal llegir la Constitució, l'Estatut i la normativa que n'emana per convèncer-se'n) i amb els usos reals del català i el castellà–, i, de l'altra, manté l'ús de la llengua pròpia reduït a espais simbòlics, marginals i inofensius per al manteniment de la situació de privilegi de la llengua dominant.

Finalment, el valencià és assumit i reivindicat com un valor de futur per una mínima part de la societat valenciana. La llengua dels valencians no forma part del *full de ruta* de la ideologia dominant, si exceptuem, és clar, les obsessives i sospitoses referències a l'idioma propi com «un signe d'identitat irrenunciable», que no passen de ser simples declaracions retòriques, buides de contingut. El valencià és una cosa insignificant: un nores, en el millor dels casos; i una nosa, en el pitjor.

Fa 75 anys, un grup de valencians compromesos amb el futur del seu poble marcaren el camí de la difícil normalitat, de la normalitat somniada per a la llengua i la cultura del país. Ells posaren la primera pedra amb l'acord del 32 i ells bastiren els fonaments de l'edifici en uns temps de

resistència heroica. Ara, tres quarts de segle després, els valencians tenim l'oportunitat, i el deure com a poble, de recollir el llegat dels nostres avantpassats i de recuperar la llengua pròpia com a instrument de cultura i de comunicació, com a símbol d'identitat i com a instrument d'integració i de cohesió de la societat valenciana. Ara, tenim el deure històric de continuar la seua tasca, la responsabilitat de treballar tots plegats per tal de recuperar per a la nostra llengua, més enllà del marc paralitzador del bilingüisme oficial, un espai de normalitat plena (la normalitat de qualsevol llengua de cultura moderna, vàlida per a tots els usos socials) i el repte de lluitar per construir un espai compartit de cultura i comunicació amb la resta dels territoris de llengua catalana.

El futur de la llengua està en mans dels valencians, dels poders públics i dels ciutadans del carrer, de les autoritats i de la societat civil, dels valencians d'origen i dels nous, dels catalanoparlants i dels que no ho són. El valencià és un patrimoni col·lectiu de tots els valencians i entre tots hem de fer possible que siga una llengua de futur. O emprenem aquest camí d'una forma enèrgica i decidida o ens precipitem en el caos i deixarem d'existir com a poble.

El Periódico Mediterráneo, 23 de desembre de 2007, p. 10.